

Rahandusministeerium
Suur-Ameerika 1
10122 TALLINN
info@fin.ee

Teie: 12.09.2025 nr 1.1-10.1/4034-1
Meie: 22.09.2025 nr 9-2.2/729

**Maksukorralduse seaduse ning
rahapesu ja terrorismi rahastamise
tõkestamise seaduse muutmise
seadus**

Lugupeetud Jürgen Ligi

Rahandusministeerium esitas 12.09.2025 Pangaliidule arvamuse avaldamiseks maksukorralduse seaduse ning rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (edaspidi Eelnõu). Käesolevaga esitab Bigbank AS omapoolsed tähelepanekud seoses Eelnõuga.

Bigbank toetab, et õigustatud ja vajalikel juhtudel toimuks andmevahetus pankade ja riigiasutustega täitmisregistri vahendusel. Õiguskantsleri tähelepanekute valguses aga leiame, et rahulduda ei tohiks vaid kosmeetiliste parandustega eelnevalt kehtinud praktika seadustamiseks. Õiguskantsler tõi täitmisregistri rakendamise osas välja hulgaliselt puudusi. Lisaks olukorra parandamisele on oluline ka mõista, miks need vead on tekkinud. Palume ka seda seletuskirjas analüüsida.

Eelnõu seletuskirjas on viidatud, et rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse (RahaPTS) muudatused on tingitud õiguskantsleri 1. juuli 2025. a kirjast nr 7-7/250081/2504808, milles RahaPTS puutuvalt nenditakse, et RahaPTS § 58 lg 1¹, § 81 lõige 1 ja KAS § 88 lg 4² ning lg 5 p 3¹ ei anna ka koostoides RAB-le õigust pangakonto väljavõtet saada. Kui Riigikogu leiab, et RAB-i peab selline õigus olema, peab see olema seaduses selgelt kirjas. Juhime tähelepanu, et lisaks eeltoodule on õiguskantsler oma kirjas viidanud, et „Kui Riigikogu leiab, et juurdepääs pangakontode väljavõtetele peab laienema ka juhtudele, kus selleks praegu seaduses alust ei ole, siis palun panna riigiasutuse õigus pangakonto väljavõttega tutvuda seadusesse üheselt ja selgelt kirja ning lisada põhjalik proportsionaalsuse analüüs“. Praeguse eelnõu seletuskirja versioonis aga RahaPTS muudatuste osas proportsionaalsuse analüüs puudub, mistõttu võib eelnõu põhiseadusepärasus sattuda kahtluse alla. Selgelt on tegemist ühiskonnas kõrgendatud tähelepanu all oleva teemaga, mistõttu on eriti oluline järgida nii õiguskantsleri soovitusi kui ka head õigusloome tava.

Lisaks on õiguskantsler on kirjas välja toonud, et täitmisregistri kaudu andmete pärimise üle puudub kontroll ja järelevalve. Õigusraamistik ja ka seletuskiri peaksid andma vastuse küsimusele, et kuidas on tagatud sisuline kontroll päringute õiguspärasuse üle. Seda kindlust vajavad nii pangad, kelle suhtes kehtib kõrgendatud ootus pangasaladuse kaitsmiseks aga ka andmesubjektid ise ning ühiskond tervikuna, kelle õiglustunnet õiguskantsleri poolt välja toodud puudused tugevalt riivasid. Lisaks peab olema üheselt selge, et pankadel puudub võimalus ja ka kohustus niisugust kontrolli teostada, see peab olema tagatud muude vahenditega. Palume ka antud küsimustes eelnõud ja seletuskirja täiendada. Leiame, et üks oluline komponent päringute õiguspärasuse kontrollis oleks kõigi päringuid teostama õigustatud riigiasutuste liidestumine andmejälgijaga.

Isikuandmete kaitse põhimõtete tagamise seisukohalt on oluline, et kõigi päringuid tegema õigustatud riigiasutuste puhul oleks reguleeritud ja tagatud võimekus andmete kustutamiseks vastavalt isikuandmete kaitse üldmääruses sätestatule.

Konkreetsete planeeritavate muudatuste kohta soovime märkida järgmist:

- 1) RahaPTS § 51 lg 1 - Väärteomenetluse seadustiku (VTMS) § 19 sätestab menetlusala isiku õigused ja kohustused. Näiteks on väärteomenetluse alusel isikul õigus teada, millist väärteoasja tema suhtes menetletakse, teada menetlustoimingu eesmärki jms. Palume seletuskirjas selgitada, kuidas suhestub RABi poolne väärtegude menetlemine nimetatud

sättega ning kas on õigustatud ja proportsionaalne, et RAB poolt väärtegade menetlemise korral ei saa menetlusalune isik menetlustoimingust teada.

Kriminaalmenetluse seadustiku § 126¹ lg 1 kohaselt on isikuandmete töötlemine seaduses sätestatud ülesande täitmiseks eesmärgiga varjata andmete töötlemise fakti ja sisu andmesubjekti eest käsitletav jälitustoiminguna. Pidades silmas kuivõrd detailseid andmeid pangakonto väljavõtted sisaldavad, sh isikute asukoha osas, siis võib ka varjatud pangakonto väljavõtete reaajas pärimine ja analüüs osutada jälitustoiminguks. RAB ei ole õigustatud jälitustoiminguid ellu viima. Samuti ei ole väärtetoomenetluses jälitustoimingutega tõendite kogumine lubatud (VTMS § 32 lg 1).

- 2) RahaPTS § 58 lg 1 - Seletuskirjas viidatud, et muudetakse § 58 lg 1 p 1. Antud säte ei sisalda punkti 1.
- 3) § 54 lg 1 p 4 nimetab RAB poolse järelevalve teostamise. RahaPTS § 17 lg 5 kohaselt hõlmab RAB järelevalve ka kontaktisiku sobivuse hindamist. Seega saab muudetud sätte valguses jõuda järeldusele, et RABil on õigus saada pangasaladust, sealhulgas pangakonto väljavõtteid ka kontaktisiku sobivuse hindamise eesmärgil. Viimane ei ole aga kindlasti proportsionaalne viis kontaktisiku sobivuse hindamiseks. RahaPTS § 58 lg 1¹ - Eelnõuga täiendatakse ka § 81 lg 1⁴ ja loetelusse lisatakse muuhulgas ka konto väljavõte. Nimetatud muudatuse valguses tundub üleliigne eraldi ka § 58 lg 1¹ nimetada pangakonto väljavõtteid.
- 4) RahaPTS § 58 lg 2 – Käesolev säte reguleerib ettekirjutuse adressaadi kohustusi ettekirjutuse täitmisel. Lisanduv lause nimetab RABi ülesandeid. Siinkohal jääb mulje, nagu ettekirjutuse adressaat oleks kohustatud kontrollima, kas andmeid küsitakse vastavate ülesannete täitmiseks või mitte. Palume vähemalt seletuskirjas selgitada, et see ei ole nii. Ettekirjutuse adressaadil ei ole võimalik seda kontrolli teostada.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Mart Veskimägi
Juhatuse liige